

دیپلماسی دفاعی مکمل دیپلماسی سیاسی

بررسی تاثیر حضور ناوگروه‌های ایرانی در آب‌های آزاد بویژه اقیانوس اطلس در حوزه دیپلماسی دفاعی

اصطلاح دیپلماسی دفاعی را اولین بار صاحب‌نظران بریتانیایی از سال ۱۹۹۸ میلادی وارد ادبیات روابط و سیاست کردند. به گمان انگلیسی‌ها دیپلماسی دفاعی یکی از ۸ ماموریت تعریف شده برای نیروهای نظامی بریتانیاست که هدف از اجرای آن دفع دشمنی‌ها، ایجاد و حفظ اعتماد و پیش‌دکترل دموکراتیک نیروهای نظامی است. واقعیت این است که دارندگان قدرت در دریاهای هم می‌توانند در این حوزه هرنمایی کرده و از فن دیپلماسی دفاعی برای نزدیک شدن دولت‌ها و ملت‌ها بهره گیرند، به عبارتی این بار سلاح و جنگ‌افزار مسبب جلوگیری از جنگ می‌شود.

را دنبال می‌کند. یکی از موارد بهره‌گیری جمهوری اسلامی ایران از دیپلماسی دفاعی در واقع پاسخ به تهدیدات فراروی جمهوری اسلامی ایران در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی است.

در جمهوری اسلامی ایران دیپلماسی دفاعی به عنوان تقویت تلاش‌های بخش دفاع در حوزه رونمایی در روند بازسازی بنیه دفاعی کشور محسوب می‌شود که به عنوان یک مفهوم جدید مورد استفاده قرار گرفته و در تدوین رهنامه دفاع و امنیت ملی بران تاکید شده است.

یکی از کارکردهای کلان در حوزه دیپلماسی دفاعی و امنیت‌سازی و قدرت‌سازی یا تسهیل الگوهای تامین منافع و امنیت براساس مدیریت دانش در ادوار گوناگون است. درواقع برای امنیت‌ملی فقط قدرت دفاعی کافی نیست. این قدرت باید در تعامل با سایر بازیگران تقویت و بازگو شود و در گردونه مبادلات سیاسی قرار گیرد. همچنین قدرت دفاعی فقط برای دفاع از تمامیت ارضی برابر حمله مستقیم متجاوز نیست، بلکه باید به چرخه اقتصاد ملی و قدرت اقتصادی و سیاسی نیز کمک کند. با مذاکره‌های سیاسی به صورت صرف و از طریق نهادهای غیردفاعی نمی‌توان مبادله‌های نظامی را محقق نمود یا انجام رزمایش، تبادل کارشناس نظامی، آموزش دفاعی مشترک، طرح‌ریزی‌های مشترک دفاعی و امنیتی، تشکیل سازمان‌های دفاع منطقه‌ای، تشکیل کارگروه‌های مشترک موقت یا دائمی دفاعی، همگرایی و ایجاد گروه‌های همفکر برای هدایت کار ویژه‌های دفاعی نهادهای بین‌المللی و مانند آن را محقق ساخت. پس این عوامل باید از طریق مسئولان نظامی در تحقق راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر اسناد بالادستی، بخصوص سند چشم‌انداز ۲۰ ساله

نباشد هر لحظه دریا می‌تواند به جهنمی از درگیری و تنش میان کشورها بر سر منافع اقتصادی و سیاسی بدل گردد. دیپلماسی دفاعی به عنوان مکمل دیپلماسی سیاسی، مقوله‌ای است که به طور عمده از سوی سازمان دفاعی کشورها مورد پیگیری واقع می‌شود. این سازمان تلاش دارند با استفاده از ظرفیت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری این مقوله، تعاملاتی را با بازیگران بیرونی برای تامین بهتر منافع ملی و بهبود شاخص‌های امنیت ملی برقرار کنند. فهم درست دیپلماسی دفاعی مستلزم توجه به رابطه بین نیروی نظامی و سیاست است. دیپلماسی دفاعی، مفهوم و عملی است که حکایت از درک نفوذ و کارایی ارتش «نیروی نظامی» و فعالیت‌های نظامی فراسوی کارواژه اصلی آن یعنی جنگ و دفاع و همچنین درک پیوند الزامی بین نیروی نظامی و دیگر عناصر قدرت ملی از ابتدا مورد اذعان نظریه‌پردازان و دست‌اندرکاران نظامی و سیاسی بوده است. دیپلماسی دفاعی، بخشی از قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران است که در کنار سیاست خارجی، منبع اعمال قدرت برای بالا بردن ظرفیت اقدام و کنش کشورمان در روابط خارجی (دو و چندجانبه) را تشکیل می‌دهد و نه تنها ناظر بر کاربست سیاست دفاعی در عرصه دیپلماسی، بلکه متضمن سهیم شدن دیپلماسی در حوزه سیاست دفاعی می‌باشد. امروزه دیپلماسی دفاعی به عنوان ابزاری اجتناب‌ناپذیر برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران مورد توجه قرار گرفته که توانایی آن را دارد تا هزینه‌های اقدام در محیط سیاسی و امنیتی را با تکیه بر مدیریت دانش، کاهش دهد و تقویت و اثرگذاری قدرت کنش در حوزه بین‌المللی را نیز ارتقا دهد. برای ایجاد قدرت اقدام به تولید ایده و گفتمان نیاز است و دیپلماسی دفاعی تامین این نیازها و پیش شرط‌ها

بزرگان علم روابط بین‌الملل، دیپلماسی را ابزاری می‌دانند که می‌تواند هرنمندان از بروز یک جنگ بزرگ جلوگیری نماید اما وقتی یک ناو جنگی با تمام سازوبرگ نظامی و تسلیحاتی خود عزم حضور در یک بندر یا منطقه دریایی را می‌کند، آیا باز هم می‌تواند پیام آور صلح و دیپلماسی باشد؟ زمانی میان دیپلماسی به عنوان اصلی ترین ابزار سیاست خارجی و دفاع به عنوان اصلی ترین ابزار سیاست دفاعی خط و مرز مشخصی وجود داشت. بر این اساس نظامیان صرفاً زمانی وارد عمل می‌شدند که دیپلماسی سیاسی با بن‌بست مواجه می‌شد. این رویکرد همان رهیافت کلاسیک نسبت به موضوع راهبرد و جنگ بود که براساس آن جنگ ادامه سیاست تلقی می‌شود. در عصر حاضر و در عرصه جدید سیاست بین‌الملل با فراهم شدن زمینه همکاری‌های مختلف میان کشورها در حوزه نظامی و دفاعی خط سیر جدیدی برای فعالیت حوزه دفاع در عرصه دیپلماسی تعریف شده، به نحوی که هر روز بیش از پیش سخن از دیپلماسی دفاعی به میان می‌آید. می‌توان توضیح داد که در حالت معمول، تصور عمومی این است که نزدیک شدن شناور نظامی مسلح به آب‌های سرزمینی یک کشور مستقل و مقتدر می‌تواند مفهومی خطرناک داشته باشد اما در پرتو دیپلماسی دفاعی، سال‌هاست که رسم دید و بازدید میان ناوگروه‌های نظامی در دریا برقرار شده و اتفاقاً این موضوع می‌تواند به تعمیق روابط دوستانه بین ۲ کشور هم کمک زیادی کند، همچنین کشورها سالیان سال است که فهمیده‌اند با توجه به حجم بسیار بالای تجارت در دریا و حضور هزاران شناور نظامی و غیرنظامی که شبانه‌روز در دریاهای آزاد و تحت حاکمیت تردد می‌کنند، باید ارتباطات و تعاملات دریایی نیز میان اینها در سطح خوبی باشد که اگر